

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра фінансів

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ФІНАНСИ МАЛОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ НЕЕКОНОМІСТІВ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26.08. 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фінанси малого бізнесу для неекономістів
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Білий М.М.
Контактний телефон викладача	0991731896
Е-mail викладача	mykhailo.bilyi@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/6e588bb6235fb8803d08
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри
2. Анотація до курсу	
Розвиток малого бізнесу в Україні є необхідною умовою для розв'язання комплексу соціальних та економічних проблем, залучення до підприємницької діяльності значної частини населення й переходу до інноваційного типу економічного розвитку. Цінність малого бізнесу для України полягає передусім у його здатності оперативно справлятися з проблемами реструктуризації економіки в умовах обмеженості ресурсів. Утім, з наукового погляду, питання важливості ролі малого бізнесу як важливого джерела доходів домогосподарств, каталізатора економічного розвитку розкрито не до кінця, тому лишається актуальним і своєчасним для умов розбудови ринкової економіки країни. Тому дисципліна «Фінанси малого бізнесу» є актуальною й відповідає вимогам сучасного розвитку економіки. Структура курсу побудована таким чином, щоб студент міг засвоїти як теоретичні положення, так і практичні навички формування та управління фінансовими відносинами на рівні суб'єктів малого бізнесу в Україні. Знання та вміння, набуті при вивченні предмету можуть бути плідно використані студентами для уміння здійснювати аналіз економічних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання, ознайомлення з комплексним аналізом оцінювання розвитку різних секторів економіки; розробки рекомендацій щодо покращення їх конкурентоспроможності на основі співпраці із зацікавленими сторонами; вміння володіти методами, навичками організації роботи щодо створення суб'єктів малого бізнесу та застосовувати на практиці алгоритм управління фінансовими відносинами на вказаному рівні суб'єктів господарювання.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета дисципліни - сформувати в студента неекономічних спеціальностей систему знань щодо особливостей формування і використання фінансових ресурсів у малому бізнесі, виходячи з притаманних йому особливостей. Завдання (цілі) вивчення дисципліни: - з'ясувати роль малого бізнесу в економіці країни, окреслити його особливості, переваги і недоліки; – ознайомити студентів з особливостями фінансів малих підприємств; – розглянути альтернативні джерела формування фінансових ресурсів суб'єктами малого бізнесу; – окреслити пріоритетні завдання і проблеми фінансової діяльності, виходячи з особливостей суб'єктів малого бізнесу; – розглянути загальні вимоги до фінансового планування на малих підприємств; – з'ясувати основні види ризиків, з якими стикаються малі підприємства, у першу чергу фінансові; – сформувати системне бачення державної фінансової підтримки розвитку малого підприємництва.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Здатність працювати автономно.

Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансовий ринок, банківська система та страхування).

Здатність визначати, обґрунтовувати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування і брати відповідальність за них.

Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		16	
семінарські/практичні		14	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
5-8		3-4	вибіркова

6. Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Кількість годин		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота
ТЕМА 1. Основи фінансів малого бізнесу.	4	2	10
ТЕМА 2. Особливості фінансування малого бізнесу.	2	2	10
ТЕМА 3. Фінансове планування діяльності у суб'єктів малого бізнесу.	2	2	10
ТЕМА 4. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу.	4	4	10
ТЕМА 5. Інвестиційні рішення в малому бізнесі.	2	2	10
ТЕМА 6. Підприємницькі ризики і страхування в малому бізнесі.	2	2	10
Разом	16	14	60
6. Система оцінювання курсу			

Загальна система
оцінювання
навчальної
дисципліни

Оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти з усіх видів навчальної роботи здійснюється за стобальною шкалою. Знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

“відмінно” 90-100 балів— студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;

“добре” 70-89 балів— студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності в розв’язках;

“задовільно” 50-69— студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповідях, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;

“незадовільно” 0-49 балів – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS за такою схемою:

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	відмінно	A
80-89	добре	B
70-79		C
60-69	задовільно	D
50-59		E
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25	незадовільно (з обов’язковим повторним курсом)	F

Вимоги до
письмових робіт

Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту.

Головна її мета – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.

Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь, навичок та компетентностей, постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язання задач з їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання. Зазвичай з кожної теми лекційного курсу на практичні заняття виносять задачі, які дають змогу студенту ширше застосувати здобуті знання та підготуватися до самостійного виконання домашнього завдання. Оцінки, які отримав здобувач вищої освіти за практичні заняття, вносяться до журналу навчальної групи та враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Загальна оцінка за всі види робіт має бути не менша, ніж 25 балів.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни складає 60 годин. Студентам пропонується виконання протягом семестру завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/357). Самостійна робота здобувачів освіти передбачає: 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять); 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання; 3) підготовка індивідуального завдання. Тестування по кожній темі проходить у дистанційній системі навчання. Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання. Метою підготовки індивідуального завдання є закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни.

7. Політика курсу

Письмові роботи: студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Академічну заборгованість студент здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами відповідно до «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію. наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309, редакція 3) Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp->

content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf

Академічна доброчесність. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

4. Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

5. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням:

<https://cnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил.

Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а "нб" округляється.

Індивідуальні завдання виконуються відповідно до затверджених кафедрою вимогах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше).

Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря з зазначенням періоду хвороби)

Неформальна освіта. Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 24 листопада 2022 р. № 672, редакція 3). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

До 10 балів за сертифікат неформальної освіти.

Додаткові бали

За рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію. наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309, редакція 3) Ознайомитися із положенням можна за посиланням:

8. Рекомендована література

1. Бердар М. Фінанси підприємств: посібник. Центр учбової літератури. 2023. 280 с.
2. Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [текст] навч. посіб. / М. Д. Бердинець, А. В. Сурженко. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 352 с.
3. Вовк В. М. Особливості аналізу фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва [Електронний ресурс] / В. М. Вовк, Ю. О. Кирдей // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2018. Вип. 3. С. 39-49.
4. Гриценко Л. Л. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств [Електронний ресурс] / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, К. Ю. Шамкало // Вісник Університету банківської справи. 2019. № 2-3. С. 108–115.
5. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2021. 427 с.
6. Економіка малого підприємства: навчальний посібник / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міщенко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. — К. : Знання, 2013. — 446 с.
7. Круш В. В. Особливості бюджетування суб'єктів малого бізнесу. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=42758> \
8. Любенко Н. М. Фінанси підприємств. Центр навчальної літератури: 2023. 264 с.
9. Непочатенко О., Мельничук Н. Фінанси підприємств. Видавництво : Центр учбової літератури: 2023. 504 с.
10. Прокопенко Н. С. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Н. С. Прокопенко, М. О. Скорик // Економіка і управління. 2017. № 3. С. 109-114.
11. Пантелєєва Н. М. Розвиток малого та середнього підприємництва в Україні: тренди та інновації фінансування [Електронний ресурс] / Н. М. Пантелєєва, К. О. Пантелєєва, М. А. Чмир // Фінансовий простір. 2019. № 1. С. 117-129.
12. Різник В. В. Фінансовий механізм інноваційної діяльності малих підприємств / В. В. Різник, О. В. Калмиков // Економічний вісник університету. 2020. Вип. 44. С. 195-202.
13. Організація виробничої та маркетингової діяльності малого і середнього бізнесу : монографія / за наук. ред. д.е.н., професора, академіка АЕНУ К. С. Жадька. Дніпро : УМСФ, 2019. 224 с.
14. Фастовець А. А. Фінанси малого бізнесу : навч. посібник / А. А. Фастовець, І. В. Фисун. Київ : Кондор, 2013. 302 с.
15. Фінанси підприємств : практикум : навчальний посібник / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. Суми : ВТД «Університетська книга», 2015 285 с.
16. Фінанси різних форм бізнесу : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта. Суми : Сумський державний університет, 2017. 337 с.
17. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: електронний підручник / [М.І. Крупка, Л.С. Яструбецька]. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 310 с.
18. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / за заг. ред. І. О. Школьник [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.] Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.
19. Хлевицька Т. Б. Фінансове планування та бюджетування: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2021. 130 с.
20. Хромушина Л. А. Особливості фінансового планування діяльності підприємств малого бізнесу. Глобальні та національні проблеми економіки, МНУ ім. Сухомлинського. 2018. No 23. С. 574–578
(PDF) ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА : https://www.researchgate.net/publication/376574010_FINANSOVE_PLANUVANNA_DIALNOСТИ_MALOGO_PIDPRIEMSTVA.